

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Dějepis

Sada: 2

Číslo materiálu v sadě: 14

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Raný novověk a průmyslová revoluce

Jméno autora: Mgr. Vladislava Heglasová

Předmět: Dějepis

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: raný novověk, průmyslová revoluce, manufaktura, průmyslový kapitál

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žák dokáže popsat postupné ekonomické změny v Evropě spolu s rodící se novou strukturou společnosti v době raného novověku, umí vysvětlit podstatu nastupující průmyslové revoluce, fungování manufaktury, vznik průmyslového kapitálu, burz a bank.

Metodický list/anotace

Motivační prezentace seznámí žáka se základními fakty, které se týkají ekonomických změn v době raného novověku spojených se vznikem manufakturní výroby a průmyslového kapitálu, které měly vliv na změnu struktury společnosti a které změnily chápání vědy a pohled na svět.

Datum vypracování: 5.2. 2013

RANÝ NOVOVĚK A PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE

Úkol:

Jak můžeme časově vymezit období raného novověku?

RANÝ NOVOVĚK

Řešení:

1) 1492 – 1789

2) 1640 – 1789

Někdy se za počátek novověku považuje rok **1640** (začátek občanské války v Anglii).

Za konečný mezník raného novověku je považován počátek Velké francouzské revoluce.

PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE

- 30letá válka prohloubila rozdíly mezi zeměmi Evropy
- **střední a východní Evropa** – odběratel západoevr. zboží, surovin a zemědělských výrobků
- **západní Evropa** – spěla rychleji k ekonomickým a společenským změnám

PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE

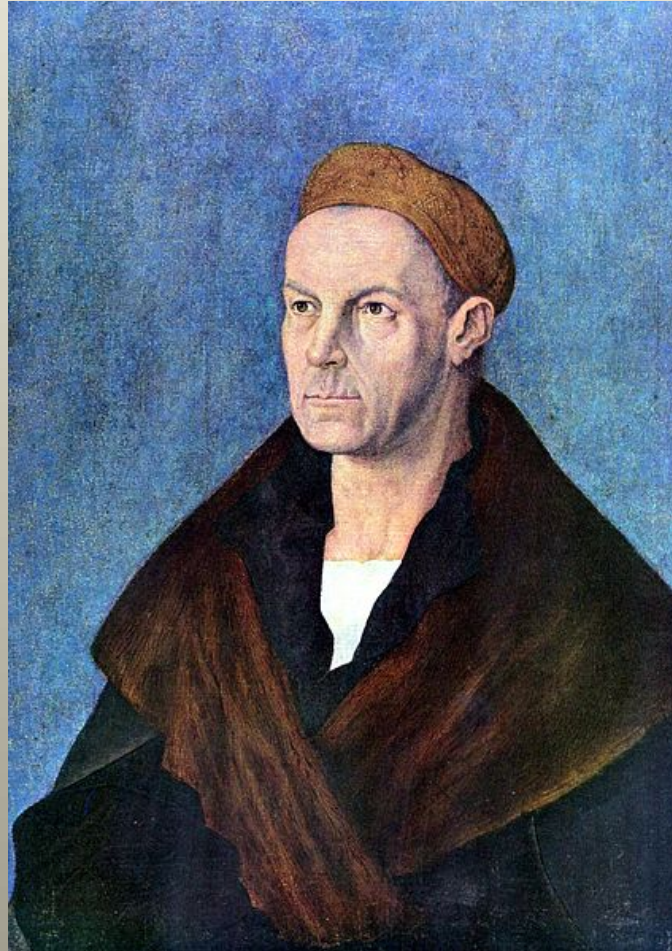
- **nová společenská struktura:**
  - **podnikatelé** – většinou ze středních vrstev
Fuggerové z Augsburgu – textilní výroba;
Stroganovové z Ruska – sůl, kožešiny, rybolov, obilí, drahé kovy;
Thomas Gresham – anglické vlněné látky, železo, zakladatel Královské burzy v Londýně
  - **dělníci** – ve městech; mzdy rostly pomaleji než ceny výrobků
  - **rolníci** – na venkově; velkostatek s volnou prac. silou, střídavé obdělávání půdy

Jakob Fugger

portrét Albrechta Dürera

Obrázek č. 1

Jakob Fugger, zvaný Bohatý, byl příslušníkem augsburského obchodního rodu Fuggerů a mezi lety 1495 – 1525 jeden z nejvýznamnějších obchodníků, bankéřů a důlních podnikatelů v Evropě.

Královská burza v Londýně

Obrázek č. 2

Královská burza v City, založena **1585** sirem **Thomasem Greshamem** jako centrum obchodování pro Londýn, byla slavnostně otevřena **1571** královnou Alžbětou I.

PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE

- **technologická zlepšení v průmyslové výrobě**
- ✓ **technika železa a uhlí** nahrazovala techniku dřeva a vodní síly
- ✓ civilizační centra **kolem uhelných pánví** na 400 let
- ✓ **vysoké pece** - výroba železa v tunách

PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE

- **změny v organizaci výroby** (vyšší stupeň dělby práce, zavádění strojů)
- ✓ **rozptýlená manufaktura**
- ✓ **soustředěná manufaktura**
(až několik set dělníků)
- **růst akciových společností** – skupina **obchodníků** vložila kapitál a obdržela od panovníka monopol na obchod s určitou oblastí – ANGLIE, NIZOZEMÍ
- **růst sociálních rozdílů**

Úkol:

Jaký je rozdíl mezi rozptýlenou
a soustředěnou
manufakturoou?

Řešení:

- 1) **Rozptýlená manufaktura** byl přechodný typ manufaktury, dělníci pracovali v několika rozptýlených dílnách či domech, které obešel faktor, rozdával surovinu, vybral hotové zboží a zaplatil mzdu.
- 2) **Soustředěné manufaktury** byly velké dílny, kde byla soustředěna veškerá výroba.

Tradiční manufaktura na výrobu porcelánu ve Vídni

Obrázek č. 3

- výraz „**manufaktura**“ pochází z latinského *manu facere* – pracovat rukama
- manufaktury byly **velké dílny**, v nichž probíhala **dělba práce** na dílčí úkony
- podmínkou byla koncentrace kapitálu, masa dělníků a široký trh pro odbyt výrobků
- první manufaktury vznikly ve 14. stol. ve Flandrech a it. Florencii na výrobu sukna, v 16. stol. v Anglii
- manufaktury byly předstupněm strojové tovární velkovýroby

PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE

- **průmyslový kapitál** nahradil kapitál obchodní
- **burzy**
- **banky**

(**od konce 17. stol.** – i státní banky na ovlivňování finančního systému země = kontrola vydávání bankovek)

Úkol:

Víte, kde vznikla první banka?

Řešení:

Již roku 1397 založil it. rod Medici ve Florencii banku, která měla později pobočky ve významných evropských městech.

PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE

VĚDA

- snaha po ovládnutí přírody
- metoda pozorování a experimentu, shromažďování údajů
- soustředění na bádání v astronomii – praktické využití v mořeplavbě, na pohyb střel, strojů a anatomii lidského těla

(**Mikuláš Koperník, Tycho de Brahe, Jan Kepler, Giordano Bruno, Galileo Galilei**)

= statická představa světa se zhroutila

- **moderní představy světa**
- **praktické využití vědeckých poznatků**
- ✓ **Francis Bacon**
- ✓ **René Descartes**

Francis Bacon

Obrázek č. 4

Francis Bacon se narodil v rodině sira Nicholase Bacona, lorda strážce pečeti. Jeho rodina pocházela z tzv. nové šlechty. Byl geniální dítě, v mládí pochopil, že je potřeba reformovat vědu. Stal se členem parlamentu (1584). Byl rádcem Alžběty I. a později krále Jakuba I. Pomáhal řídit Spojené království Anglie a Skotska. Byl obviněn z údajné korupce a uvězněn v londýnském Toweru. Poslední léta se věnoval práci na filozofických spisech.

„Scientia potestas est“.

(Vědení je moc.)

René Descartes

Frans Hals, 1648 Louvre - Paříž

Obrázek č. 5

René Descartes

– francouzský filozof, matematik a fyzik. Jako základní východisko používal **metodu skepse**, aby se dobral pravdy. Zásadně změnil evropské myšlení pochybností o smyslovém poznání, analytickou metodou moderní vědy, chápáním vědy jako kolektivního díla.

„Ego cogito, ergo sum“
(Myslím, tedy jsem.)

Odkazy:

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

PROJEKT YORCK. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 5.2.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Albrecht_D%C3%BCrer_080.jpg >

Obrázek č. 2

TUSCHE, Andreas. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 5.2.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:London_bank.jpg >

Obrázek č. 3

HUBICH, Harald. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 5.2.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Augarten_porzellan-manufaktur.jpg >

Obrázek č. 4

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 5.2.2013]. Dostupný na WWW:
< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Francis_Bacon.jpg >

Obrázek č. 5

HATALA, André. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 5.2.2013]. Dostupný na WWW:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Frans_Hals_Portret_van_Ren%C3%A9_Descartes.jpg >